

Α Ν Θ Ρ Ω Π Ι Σ Μ Ο Σ *

Χαίρομαι, διότι μεταξύ τοῦ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου ἀναγνωρίζω μορφὰς ἐξ ὑποκειμενικῆς ἐμπειρίας συνδεδεμένας πρὸς τὴν ἀναζήτησιν, τὸν ἀγῶνα καὶ τὸν ὀραματισμὸν εἰς ἐποχὰς παλαιότερας καὶ πλεόν προσφάτους.

Χαίρομαι, διότι πλησίον τῶν μορφῶν τούτων ἄλλαι, ἐξ ἴσου εὐγενεῖς, παρακάθηνται κομίστριαι ἴσως νέων ἀτενίσεων καὶ ἴσως κοινῶν παλμῶν πρὸς ἓνα κόσμον καλλίτερον, αὐριανόν.

Χαίρομαι, ὅμως, κυρίως διὰ τὸ γεγονός· διὰ τὸν τίτλον καὶ τὴν σύγκλησιν τοῦ Συμποσίου τούτου· διὰ τὸν γόνιμον προβληματισμόν, πού ἀποτελεῖ ἓνα τῶν συνδετικῶν κρίκων τῶν μελῶν του· διὰ τὴν προσδοκίαν πού γεννᾷ εἰς τὸν ἐκτός τῆς αἰθούσης συνάνθρωπον.

Ἐκ τῆς χώραν αὐτοῦ τοῦ συνανθρώπου, τὴν τυχαίαν χώραν ὅπουδήποτε τῆς γῆς, ἂς θεωρηθῇ χάριν τῆς παρούσης συγκεντρώσεως, ὅτι ἔρχεται ὁ ὀμιλητῆς τῆς στιγμῆς· καὶ ἂς τοῦ ἐπιτραπῇ, ἀπλοῦς καθὼς εἶναι, καὶ κοινὸς εἰς τὸν στοχασμόν, καὶ τελῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀμειλίχτου πραγματικότητος, νὰ ἐκφρασθῇ εἰς τὴν τοςάκις λησμονουμένην γλῶσσαν τοῦ αὐθορμητισμοῦ.

Αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος αὐτός, κυρίαι καὶ κύριοι· καὶ συναισθάνεται· καὶ σκέπτεται· καὶ ἀποφασίζει· καὶ πιστεύει· καὶ μοχθεῖ· καὶ γεννᾷ. Ἱεραὶ αἱ βαθμίδες, τὰς ὁποίας καθιερώνει ἢ παρουσία του διὰ μέσου χρόνου καὶ συνθηκῶν, ἀπαντῶνται πανομοιότυποι εἰς τὴν ἔρημον καὶ τὸ δάσος, εἰς τὸ διαστημόπλοιο καὶ τὸν βηματισμόν, εἰς καλύβας καὶ μέγαρα, εἰς ἐργοστάσια, εἰς βιβλιοθήκας καὶ εἰς ναοὺς.

Ὁ ἄνθρωπος συνειδητοποίησεν, ἐκτός τῆς ἀρχεγόνου παρορμήσεως, τὴν σύμπτωσιν ἢ πιθανότητα καὶ τὴν δύναμιν τῆς λογικῆς. Ἀντέταξεν εἰς τὴν ἀνάγκην τὴν ἱκανοποίησιν, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἐκμετάλλευσιν, εἰς τὴν ἐπίτευξιν τὴν στροφὴν πρὸς νέας, ὅλον ἐν νέας ἀναζητήσεις. Ὁ ἄνθρωπος ἔμαθε καὶ ἐπενόησεν—ἐγέννησεν ἐπομένως ἐπιστήμην καὶ τεχνικὴν, ἐπλησίασε τὸ δίκαιον καὶ τὴν οἰκονομίαν, συνεμάχησεν εἰς κοινωνίας καὶ ὕψωσε πολιτισμούς. Πάντα ταῦτα παναρχαίους ἀποτελοῦν νόμους καὶ σκοποὺς καὶ ἀξίας, θεσπίζοντας σχεδὸν ἐξ ἑαυτῶν ἐν δυνατόν «σύστημα ἀναφορᾶς» κατὰ τὴν πρὸς τὸ αὐριον ἐκ τοῦ χθὲς πορείαν.

* Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα κατὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν τοῦ Δευτέρου Διεθνοῦς Ἀνθρωπιστικοῦ Συμποσίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Παντείου Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τῇ 25. Σεπτεμβρίου 1972. Τῆς ὁμιλίας προηγῆθη πρόχειρος προσφώνησις τοῦ ὀμιλητοῦ εἰς ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐταιρείας Ἀνθρωπιστικῶν Σπουδῶν καθηγητὴν Κ. Βουρβέρην ἐν εἴδει ἀντιστοίχου πρὸς αὐτὸν ἀντιφωνήσεως, ἐπειδὴ οὗτος κατὰ τὴν ἀμέσως προηγηθεῖσαν ὁμιλίαν του ὠμίλησεν ἐπὶ μέρους εἰς ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν.

“Ὅμως—ποῦ εἰς τὴν τυχαίαν ἐπὶ γῆς χώρην εὐρισκόμεθα σήμερον ; Ἀφήνομεν κατ’ ἐξοχὴν εἰς τὰς ὥρας καὶ τοὺς τόπους τῆς δυστυχίας τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Θεοῦ· ἐθιζόμεθα νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν φύσιν μᾶλλον τὴν ἀέναον πάλην παρὰ τὴν τόσα διδάσκουσαν ἀρμονίαν· δὲν διστάζομεν νὰ ἐπινοοῦμεν ἀκόμη καὶ δι’ αὐτὴν τὴν καταστροφὴν· προσπαθοῦμεν νὰ ὑποκαταστήσωμεν ἐν πολλοῖς τὸ δίκαιον μὲ τὸ συμφέρον καὶ τὴν οἰκονομίαν μὲ τὴν εὐμάρειαν· γεφυρώνομεν τὰς ἀποστάσεις μεταξύ τῶν κοινωνιῶν, ἀλλ’ ἐν πολλοῖς μετατρέπομεν εἰς «εἰδήσεις» τὴν ἀγωνίαν τῶν ἄλλων· καὶ ναρκισσεύομεθα, ἐν πλήρει παρεξηγήσει τοῦ πολιτισμοῦ, προσπαθοῦντες νὰ ἐμφυτεύσωμεν εἰς μαθητὰς καὶ σπουδαστὰς ὠραιοποιημένην τὴν εἰκόνα τοῦ ἰδίου ἡμῶν ἑαυτοῦ.

«Ἀλλὰ μοι ἐν στήθεσσι ἀληθεύουσι μέριμναι (ἀλλὰ ἰδιαιτέρως φροντίζω νὰ ἔχω τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ στήθος μου)» ἐδίδασκεν ἀπὸ τοῦ 13ου αἰῶνος π.Χ. ὁ Ὀρφεύς. Μὲ αὐτὴν τὴν φροντίδα ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὴν τὴν μεγίστην, τὴν ὅποιαν δύναται νὰ προσφέρῃ πρὸς ἄλλους, τιμὴν ὀμιλεῖ σήμερον πρὸς ἄρχοντας καὶ σοφοὺς ὁ ἀπλοῦς καὶ κοινός, τυχαῖος πολίτης τῆς οἰασθήποτε χώρας τῆς γῆς. Τεταμένους μεταξύ ἑτεροβαίνοντων πολιτικῶν δογματισμῶν, ἰδρῶνων διὰ τὴν ἀφομοίωσιν ξηρῶν γνώσεων καὶ εἰδικῶν θεωριῶν, μαστιγούμενος εἴτε ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν εἴτε ἀπὸ τὴν ἐξακολουθητικὴν ἀπαίτησιν, διψῶν δι’ ὀλίγας ἀκτῖνας φωτὸς πρὸς τὸ μέλλον τῶν ἀθῶν του καὶ ἀθῶν μας τέκνων, μένει ἐν τούτοις—Αὐτός, ὁ ἀπλοῦς καὶ κοινός, τυχαῖος πολίτης τῆς οἰασθήποτε χώρας τῆς γῆς, παντοτεινὴ δεξαμενὴ αἵματος· καὶ θυσιῶν· καὶ μόχθου, ἀνθρωπίνου καὶ ἱεροῦ.

Ἐνθυμοῦμαι μίαν φράσιν τοῦ Πλάτωνος, ἀπὸ τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος, εἰς τοὺς Νόμους : «τὸ δὲ μὴν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους ἔτι καὶ νῦν παραμένον ὀρώμεν πολλοῖς (καὶ βεβαίως τὸ νὰ προβαίνουν οἱ ἄνθρωποι εἰς ἀνθρωποθυσίαν βλέπομεν νὰ ἰσχύη καὶ τώρα εἰς πολλὰ μέρη)». Θὰ δεχθῶμεν ἄρᾳ γε, ὅτι κρύπτει, ὡς τραγικὴ εἰρωνεία καὶ διαπίστωσις, τὸ ἐπίτευγμα τῶσων αἰῶνων πορείας τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν μέχρι τῆς σήμερον ; Ἐνθυμοῦμαι καὶ τὸ τοῦ Ἡρακλείτου, ἀπὸ τοῦ 6ου π.Χ. : «τοῦ δὲ λόγου τοῦδε ἐόντος αἰεὶ ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον (ἐνῶ δὲ ὑπάρχει αἰωνίως αὐτὸς ὁ λόγος, οἱ ἄνθρωποι γίνονται ἀσύνητοι εἴτε πρὶν τὸν ἀκούσων εἴτε ἀφοῦ τὸν ἀκούσων διὰ μίαν πρώτην φοράν)». Ἐνθυμοῦμαι ἐν τούτοις καὶ τὸ Ὀμηρικόν, ἀπὸ τοῦ 9ου π.Χ. αἰῶνος : «ἕκαστος δ’ ἔμμορε τιμῆς (ἕκαστος ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ τὰς τιμὰς)» καὶ τὸ τοῦ Ναζωραίου, μετὰ ὀκτῶ αἰῶνας εἰπόντος : «ὁ Θεὸς πρὸ παντὸς ἀγάπη ἐστὶ (ὁ Θεὸς πρὶν ἀπὸ ὅλα εἶναι ἀγάπη)».

Εἰς τὴν χώραν ὅπου τώρα εὐρισκόμεθα, ἔδωσαν οἱ αἰῶνες καὶ αἱ συνθήκαι ἀφορμὴν μὲ πολλοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς γῆς νὰ γνωρισθῇ. Τοὺς εἶδομεν πολεμίους καὶ συμμάχους, τοὺς εἶδομεν προσκυνητὰς εἰς τοὺς βωμοὺς καὶ μετόχους τῆς παιδείας ἢ τῶν δεινῶν μας, τοὺς εἶδομεν εἰς τὴν καθημερινὴν των ζωὴν καὶ τὰ ἔθιμά των, τοὺς εἶδομεν ὡς ἄτομα, ὡς ομάδας, ὡς σύνολα ἔθνη. Ὅχι τόσον διότι ἰσχυσεν τὸ τοῦ Θεαλοῦ : «τάχιστον νοῦς· διὰ παντὸς γὰρ τρέχει (τὸ ταχύτερον πρᾶγμα ἀπὸ ὅλα εἶναι ὁ νοῦς· διότι διαπερᾷ τὸ ὄ,τιδῆποτε)»—ἔσον διότι ἐκ τῶν πραγμάτων ἤλθομεν εἰς τὴν κατὰ Θεόφραστον «πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν»

μετ' αὐτῶν, διεγνώσαμεν καὶ ἐνετοπίσαμεν πολλὰ τὰ κοινά. Αἴσωποι καὶ Ἀναχάρσεις, Παῦλοι καὶ Βύρωνες μαρτυροῦν περὶ τῆς εἰς τοὺς ξένους ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποδοθείσης τιμῆς—καὶ περὶ τῆς οἰκουμενικότητος τῶν ἑλληνικῶν κατὰ καιροὺς δραματισμῶν.

Μαρτυροῦν, ὅμως καὶ διὰ τὸ ἄδολον βλέμμα, τὸ ὁποῖον στρέφομεν πρὸς τὸν τυχόντα συνάνθρωπόν μας, τὸν ἀπλοῦν καὶ κοινὸν πολίτην τῆς οἰασδήποτε χώρας τῆς γῆς. Εἰς τὸ κατώφλιον μιᾶς ἐποχῆς, ὅπου φαίνεται ὅτι δὲν ὑπάρχουν πλέον ἰερά Μαντείων Δελφικῶν, ἵνα δεχθοῦν χρυσοῦν τὸν τρίποδα τῶν ἐν ἀπογνώσει σοφῶν· εἰς τὴν ἐπαύριον μιᾶς Ὀλυμπιάδος ραντισθείσης μὲ αἷμα καὶ μολυνθείσης ἀπὸ τῆς συμπεριφορᾶς τὴν ἀσέβειαν· ὑπὸ τὴν ἀδιάπτωτον ἀπαρίθμησιν τῶν ἐκ πείνης θνησκόντων καὶ τῆς δυναμικότητος τῶν πολεμικῶν ἐξοπλισμῶν—ἀλλοίμονον ἐὰν ἐστεροῦμεν καὶ τὸ βῆμα τοῦτο, μίαν θέσιν φωνῆς ἐν Συμποσίῳ. διὰ τὸν ἀπλοῦν καὶ κοινὸν καὶ πλήρη καμάτου συνάνθρωπόν μας.

Εὐχομαι νὰ παραμείνη εἰς τὰς συζητήσεις πλησίον Σας. Εὐχομαι νὰ Σᾶς συνοδεύσῃ εἰς τοὺς Δελφοὺς καὶ τὸ Κατηχώριον. Εὐχομαι νὰ σαλπίσσητε δι' Αὐτὸν νέον, πελώριον, θεῖκον τῆς ἀναβαπτιζομένης Ἐπιστήμης τὸ μήνυμα. Ὅσον εἶναι πιθανὸν ὁ ὁμιλητὴς τῆς στιγμῆς νὰ μὴ εὐρίσκηται εἰς τὸ Ζον Συμπόσιον μεταξὺ Ὑμῶν, εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ ἀπλοῦς καὶ κοινὸς πολίτης τῆς οἰασδήποτε χώρας τῆς γῆς θὰ κρούσῃ τὴν πύλην τῶν συναντήσεών Σας καὶ τρεῖς καὶ τετράκις καὶ ἐξαιρετικῶς πολλὰς φορές. Θὰ εἶναι τοῦτο διὰ Σᾶς καὶ διὰ τὴν φιλοξενοῦσαν χώραν ἢ ἐκλεκτὴ, ἢ ἀπὸ τὸν Ὀλυμπον καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὑψίστη τιμὴ. Δεχθῆτέ την . . .